

Lehallgatások és „lelátások”

Kevés területen változott a politika olyan sokat az elmúlt évtizedben, mint az ellenfelek megnyilvánulásait leleplező technológiák alkalmazásában. Míg az ideológiák jószereivel változatlanok (habár Orbán Viktor a [Magyar Nemzetben](#), Lendvai Ildikó a [Népszabadságban](#) épp a jobboldali és a baloldali értékrend változásáról cikkeznek), az országban számos „megfigyelési ügy” borzolta és borzolja a kedélyeket, noha ezek is belesimulnak a „minden csoda három napig tart” honi gyakorlatába.

Holott lenne min elgondolkodni a legkülönbözőbb lehallgatások és „lelátások” kapcsán. Hiszen – hogy csak néhány példát említsünk – máig nem tudjuk, kik és milyen szerepet játszottak a 90-es évek második felében az ún. Nyírfa-ügyben. Nem tudjuk, ki készítette és ki hozta nyilvánosságra az őszi beszédet. Nem tudjuk, ki készítette az MDF tavalyi elnökválasztása elé időzített titkos cd-t, amelyen Csányi Sándor, OTP-elnök és az UD Zrt vezető munkatársa beszélnek egymással. S ugyancsak nem tudjuk, hogyan és miért történhetett meg, hogy a Magyarok Nyilai szervezet „terrorista” jellegének alátámasztására egy két évvel ezelőtti „diákcsinyes” robbantást használtak fel a hatóságok.

Mіндеz négy – nyilván nagyon különböző - eset, de talán van bennük valami közös, mégpedig az, hogy a politika megváltozóban lévő természetéről tanúskodnak. A változás iránya egyértelmű: alkalmasint minden lehetséges eszközt be kell vetni a rivális meggyengítésére - értve ez alatt akár a saját táboron belüli riválist is! Ne legyünk persze naivak: kompromittáló célzatú adatgyűjtés mindig is jelen volt a politikában, ám vadonatújnak számít, hogy a korábban csak háttér-információnak (és persze háttér-revolverezésnek) szánt adathordozó bekerül a nyilvánosságba, mint a politikai lejáratás immáron mindennapos legitim eszköze. Természetesen azért vannak fokozatok. Magyarország mégsem Olaszország, ahol nem nehéz észrevenni az összefüggést a Berlusconi-ről megjelent kompromittáló kép- és hangfelvételek nagy száma és a tőle való végérvényes megszabadulási szándék egye növekvő intenzitása között.

Érdemes tehát rögzíteni: a „paparazzo-mentalitás” nem csak úgy véletlenül hatol be a politikába, hanem azért, mert a hagyományos demokratikus intézmény- és jogrendszer nem

bírja a tempót a politikai közélet felgyorsult hullámszerűségével, a hektikus állampolgári preferencia-változásokkal. Különösen így van ez akkor, amikor a társadalmi igények gyors változása mellett a politikai osztály lényegileg változatlan. Tipikus helyzet az ilyen, s a botrányok száma ilyenkor szokott megugrani. Valahol mindezt még érthetőnek is nevezhetjük, hiszen a politika tartalmi folyamatainak követésére egyre csekélyebb az esély, s az állampolgárok a programok és a valódi teljesítmény alapján egyszerűen nem tudnak különbséget tenni a vetélkedő pártok és politikusaik között. Így akár társadalmi igénynek is nevezhetjük, hogy a közélet időről időre lehallgatási és „lelátási” botrányokat produkáljon, és – úgymond – így tisztítsa meg önmagát. Csak hát hiába produkál a politika – mint jó kiszolgáló – ilyen akciókat, tisztulásnak nyoma sincs. S ennek nyilván mélyen fekvő okai vannak.

Még hozzá azért nincs nyoma, mert a botrányok eleve szelektáltak: nem minden ügyből lesz ügy, hanem csak azokból, amelyeknek botrányvá dagasztásában valaki komolyan érdekelt. Sajnos, ritkák Magyarországon az olyan ügyek, amelynek kihozzátása kizárólag a politika-független sajtó érdeme! Ha pedig így van, az elemzőknek kötelességük figyelmüket az *irányított* botrányokra is fókuszálniuk. Két ilyen típusú botrányt könnyűszerrel azonosíthatunk az elmúlt időszakból. Az egyik a már említett lehallgatási cd az MDF tavalyi elnökválasztása idején. A másik a „lelátási” videó az elmúlt hetekben a Magyarok Nyilai nevű szervezettel összefüggésbe hozva.

A Dávid Ibolya által 2008 őszén bemutatott cd kapcsán nem csupán az a kérdés (mint amire a cd-ről zajló „vitában” a legtöbben koncentráltak eddig), hogy kik beszélnek a felvételen és kik, milyen okból hallgatták le őket, hanem az is, hogy a cd egy elnökválasztási kampány végső periódusában, tehát a végső döntést megelőzően, annak befolyásolására került a nyilvánosság elé. Az időzítésnek tehát egyetlen értelmezhető üzenete van: ezzel akadályozni meg Dávid Ibolya kihívójának pozícióba kerülését. Akárhogyan is: ez új elem a hazai politikában, hiszen sokáig a pártok azért kaptak kritikákat az elemzőktől (is), mert vezető posztjaikra nem állítottak több jelöltet. Napjainkra végre megszokottá vált, hogy a pártelnöki elnöki posztra minimum két jelölt van (persze a Fideszt leszámítva), ám ez a „vívmány” egyben hátránnyá is vált a pártok egy része számára, hiszen az MDF „nem engedhette” hatalomba az elnöki kihívót, az SZDSZ-ben pedig már Fodor Gábor elnökké választásával elkezdődött a régi liberális elit kivonulása, amely mára, Retkes Attila megválasztásával

tetőzik. A lehallgatási botrány tehát – legalábbis az MDF akkori és mai vezetése felől nézve – az MDF szétesését volt hivatva megakadályozni. Nagy kérdés azonban, hogy az alkalmazott eszközök beleilleszthetőek-e egy demokratikus versengés szabályai közé.

Mint ahogy az is nagy kérdés, hogy a Magyarok Nyilai nevű szervezet felszámolására alkalmazott eljárás (egy két évvel korábbi robbantásos diákcsínyről készített videó) alkalmas-e a szervezet ellehetetlenítésére. Említettük fentebb a társadalmi igényeket: egy ilyen videó talán nem is láthatott volna napvilágot, ha a társadalom egy részében nincs jelen a határozott fasiszta-, sőt terrorista veszélytől való félelem. Nyilvánvalóan a kormány erre a társadalmi félelmi pszichózisra is alapozva nem elégedett meg a szervezet feltételezett vezetőinek lekapcsolásával, hanem teljessé akarta tenni a sikert az igazságügy-miniszter hivalkodóan és megfellebbezhetetlen hanghordozással bejelentett corpus delictijével. Ám a két röviden felvillantott példa nem alkalmas arra, hogy a kedélyeket megnyugtassa. Dávid Ibolyának nem sikerült hitelt érdemlően bizonyítania, hogy őt valóban megfigyelték, Draskovics Tibornak pedig azt, hogy egy terror4szervezet akciójáról rendelkezik bizonyítékkal.

A lehallgatásokban és a „lelátásokban” az ugyanis a legveszélyesebb, hogy rengeteg manipulációs elem keveredhet közénk. Azaz a társadalom egy részének igényeivel szemben nemhogy a tisztulást nem szolgálják, de éppenséggel a homályt növelik, s valójában a hatalmi harc részei. Ezért nincs Magyarországon a botrányoknak (sem) tanulsága.